

Ustanovitev obdelovalne zadruge v Desterniku

Ali je še morda kje kdo, ki bi dejal, da ne pozna izkoriščanja, bede in revščine slovenjgorskega viničarja in malega kmeta, ki ga je mogočni gruntar skozi vse njegovo življenje sramotno pritiskal k tlom? Delal in živel je, a — za drugega, ki mu je ustvaril to bedno življenje. Mnogo jih je delalo, le — za enega, ki si je kopljal bogastvo: hišo, zemljo, hleve, živino. Osorni gruntar je poznal le sebe in denar, viničarja v pustini tesni bajti pa je prepustil človeka nevrednemu življenju. Tako je bilo nekdanj, tako je bilo do pred kratkim.

Slehernega izkoriščanega je skozi sto- in desetletja mučilo le eno vprašanje: kdaj bo konec takemu žalostnemu življenju, kdaj bom imel tudi jaz kakšno pravico? — Čakal je, in — končno dočkal. To pot mu je pokazala naša ljudska revolucija, ki se ni končala samo z nacionalno osvoboditvijo naših narodov, ustvarila je tudi orožje za socialno osvoboditev prej tako rekoč brezpravnega delovnega človeka v tovarni in na vasi.

Ker so se delovni ljudje zavedali velikih pridobitev naše revolucije, so tudi obračunali z ljudmi, ki so jih nekdanj zatirali.

Tak obračun so napravili tudi viničarji in mali kmetje v Desterniku na zboru volivcev, ki se je vršil predpreteklo nedeljo. Zboru volivcev so prisostvovali član Politbiroja CK KPS in minister za prosveto LRS tov. Jože dr. Potrč, član komisije CK KPS tov. Primožič, org. sekretar OK KPS tov. Grden in član tov. Živic. Tov. Potrč je uvodoma prikazal svetovno politični položaj ter razredna nasprotja v svetovnem merilu. Posebno je podčrtal zmago ljudske revolucije pri nas, njene pridobitve in uspehe naporov delavskega razreda in vseh delovnih ljudi v drugem planskem letu. Tudi o vprašanju združništva je govoril, v obliki katerega bo mogoče preobraziti naše kmetijstvo in ga dvigniti na višjo stopnjo produkcije. Tega se je dotaknil tudi tov. Živic. Neznatna peščica ljudi, ki skuša motiti naše skupno delo, ne bo zavrla hitrega in uspešnega zgodovinskega razvoja pri nas. Take ljudi najdemo tudi na podeželju, med velikimi kmeti, ki se skušajo izogniti raznim uredbam in ukrepom ljudske oblasti. To so ljudje, ki so si v preteklosti koplili bogastvo na račun revščine delovnega človeka na vasi, ga izkoriščali in mu kratili osnovne človeške pravice.

Nato so volivci imenoma razkrinkali kulake, ki bodisi odkrito ali prikrito sabotirali plačevanje davka, obvezno oddajo kmetijskih pridelkov ter navijali cene pri prekupčevanju pridelkov. Na drugi strani so izkoriščali svoje viničarje, jih sramotno najemali za tlačansko delo itd. Letna tlaka je bila od 80 in celo do 150 dni, ki so jo morali viničarji odsluževati za stanovanje, zemljo, gnoj, stelo, skratka za kruh. Na predlog delovnega predsednika tov. Mariniča je zbor predlagal in zahteval, da se tem kulakom odvzamejo viničarije, posestva pa se delno razlastijo. Razlastičena zemlja bi se naj dala v skupno, združno obdelavo viničarjem in malim kmetom. Odvzela bi se naj sledeča površina zem-

lje: Salamunu 6 ha in viničarija, Šelu 5 ha in viničarija, Pukšiču 10 ha, Cizrovi 10 ha, Bračičevi 7 ha in viničarija, Cvetku 15 ha in viničarija, Pihlerju 10 ha. Hauptmanu 14 ha in viničarija ter Firštu 9 ha.

Tako so volivci prešli na pogovor o zadruzi, ki predstavlja načrtno kmetijsko gospodarstvo. V združni obliki gospodarjenja se bo preobrazilo kmetijstvo in dvignila njegova proizvodnja. Partija in ljudska oblast bosta nudili zadruzi vso potrebno pomoč, kakor v strojih tako tudi v ostalem. Gradnja naše težke industrije pa bo nam omogočila uporabljanje najmodernejših strojev, ob katerih bo združnik vložil manj truda kot sicer. Dosegel pa večje uspehe. S strojno obdelavo zemlje in uporabljanjem vseh sodobnih agrotehničnih mer bo dosežen višji in boljši pridelek. Ker je v zadruzi pravična razdelitev dela, je tudi pra-

vično plačilo; vsakomur se plača po njegovem trudu in storjenih trudodnevih. Viničar in mali kmet ne bosta hodila več na dnino k velikemu kmetu, ker si bodo združniki pridelali vse tisto, kar bodo potrebovali za svoje življenje in družino. Skratka, uredili si bodo tako, da ne bodo več življenjsko odvisni od kulaka in mu dajali svojo dragoceno kri. Le v zadruzi si bodo ustvarili pogoje za boljše življenje.

Nato so izvolili pripravljajni odbor, ki je poverjen za vse priprave v zvezi z občinim zborom združnikov.

Za vstop v zadruzo se je prijavilo 23 viničarjev, 9 malih kmetov in 1 srednji kmet. Ta dan je pomenil za desterniške viničarje in male kmete prvi korak iz gospodarske zastonosti. Sredi starega Desternika se bo jelo razvijati novo življenje, življenje ljudi, ki hočejo delati v korist vse delovne skupnosti. Rodil se bo nov rod in ob njem bo umirala in izginjala sramotna dedščina preteklosti — mračnjava, izkoriščanje in beda viničarjev.

Tečaji za funkcionarje KLO-jev v Ptuj

Izpolnjevanje temeljnih nalog ljudskih odborov zahteva od krajevnih funkcionarjev poznanje zakonov o razvoju človeške družbe, razredne borbe in zakonov naše ljudske oblasti, poznanje vloge KPJ v našem planskem gospodarstvu in v Narodno osvobodilni borbi.

Okrajni ljudski odbor v Ptuj je v zavesti te nujnosti ustanovil v januarju letos tečaj za poročevalce KLO-jev svojega področja za delo, finance, komunalne zadeve, kmetijstvo, gospodarstvo ter trgovino in prekrbo, ki bo še trajal februarja t. l.

Ceravno se ni posrečilo pritegniti na tečaj vseh povabljenih funkcionarjev, ker se nekateri ne morejo vsaj za par dni odtegniti svojemu domu ali službi, si je doslej pretežna večina tečajnikov

pridobila osnovno znanje; predavanja so bila razumljiva in razčlenjena z diskusijami.

Prosti čas uporabljajo tečajniki za individualno učenje, obiskovanje kino- in gledaliških predstav, predavanj v Ljudski univerzi ter s poslušarjem radioddaja. Ocene ob koncu tečaja izražajo zadovoljive uspehe.

S tehnično oz. ekonomsko platjo tečaja so bile zvezane težave, ki so bile zamenjane z uspehom. Tečajniki so zadovoljni s stanovanjem in hrano.

Praktično delo na terenu bo dalo vsem tečajnikom priliko za uporabo pridobljenega znanja ter jim bo utrdilo zavest, da revolucionarnih ukrepov ni mogoče izvajati brez poznanja revolucionarne teorije.

E. J.

Pridobljeno znanje bomo prenesli med delovno ljudstvo

Vel. Nedelja, jan. 1949. Ob zaključku tečaja poročevalcev KLO za delo v Ptuj, ki ga je organiziral OLO v Ptuj letos januarja, je član našega KLO-ja, tov. Belšak Ljudevit, v imenu vseh udeležencev tečaja med drugim izrekel sledečo zahvalo:

V imenu vseh udeležencev se zahvaljujem predsedniku Izvršnega odbora OLO za dobro organizacijo tečaja ter njegove vzpodbudne besede ob začetku in sklepu tečaja, prav tako se zahvaljujem tov. Elsnerju za vestno in spretno

vodstvo tečaja, kakor tudi vsem predavateljem, ki se niso ustrašili truda, da nam na dobro premišljen način v svojih izjavah in podajah potrebno znanje ter so s tem izpolnili v polni meri naša tečaja. Udeleženci tečaja bomo prenesli pridobljeno znanje med ljudstvo, ga uporabili pri našem delu, da tako koristimo skupnosti v naši domovini. Z našim delom bomo stopili na pot, ki nam jo je začrtal naš veliki voditelj in učitelj maršal tov. Tito.

Tudi žene smo zmogljive voditi komunalno gospodarstvo na vasi

Zamušani, febr. 1949. Poročevalka za komunalno gospodarstvo pri našem KLO, tov. Krajnci Franciška, se je skupno s poročevalci drugih KLO-jev ptujkega okraja udeležila tečaja, ki ga je organiziral in vodil OLO v Ptuj v času od 20. do 27. jan. 1949. Na tečaju je verno sledila predavanjem iz komunalnega gospodarstva ter pokazala veliko zanimanje za ekonomsko politična vprašanja. Okr. izvršni odbor ji je izročil ob zaključku tečaja v znak priznanja za njeno marljivost knjigo »V. kongres KPJ«.

V Selah gradimo šolo

Sela, jan. 1949. V lanskem letu smo v naši vasi zgradili temelje za enonadstropno šolo. Domačini smo opravili pomožna dela prostovoljno. Gradnjo vodi »Ograda« Ptuj. Pripravljeno je že okoli 20.000 zidakov. Prevoz te opeke smo izvršili večinoma z vprego iz Sel, pomagali pa so v manjši meri tudi s prevozi

iz celotnega šolskega okoliša. Roditelji iz Pristave s svojo pomočjo daleč zastajajo za drugimi naselji. Da bodo naši šolarji prihodnjo zimo v toplih, zakurjenih šolskih prostorih, bo zasluga našega dela, ne pa izmikanje, ki se ga nekateri ne sramujejo.

Narodna banka v Ptuj vzgaja svoje kadre

V sindikalni podružnici št. 1 organizirani uslužbenci Narodne banke v Ptuj imamo ob torkih študijske sestanke za ideološko vzgojo. Sestankov se vsi udeležujemo. Zadnja stvarina je bila zeta iz referata tov. Borisa Kidriča o »Graditvi socialističnega gospodarstva FLRJ«.

Zraven tega vodi naša uprava 3 krat tedensko po 3 ure strokovni tečaj za naše uslužbence-pripravnike, ki pa se ga udeležujemo tudi ostali uslužbenci. Program študija je sestavilo Ministrstvo za finance FLRJ.

Ne založite naše čekovne polonice!

Po tej knjižici bi človek sodil, da bo v tej deželi zmerom, na vse večne čase vladal kralj skupaj s parlamentom, v oni kralj brez parlamenta, v tretji parlament brez kralja.

Po njej bi človek menil, da so meje držav prav tako stalne črte kakor ekvator in oba povratnika.

Po njej bi človek mislil, da bodo kmetje zmerom, prav do konca sveta v tem okrožju ruskega carstva valjali klobučevinaste škornje in strojili ovčje kožuhe, v onem okrožju pa lenarili in rezljali žličke.

Vse to smo morali natančno znati, toda s tem znanjem nismo mogli prav nič početi. Knjižica je mirno in ravnodušno pripovedovala, da se na severu »razprostirajo neobljudene tundre«, na jugu pa »neobljudene pustinje«, toda nikjer ni bilo rečeno, da je mogoče pustine preobraziti in tundre osvajati. Pripovedovala je o tem, da na našem jugu suša pogosto uničuje setve, nikjer pa ni rekla, da človek lahko sušo uniči.

Ko pa sem zdaj vzel v roke stari, suhoparni »Zemljepis vseh delov sveta«, se mi je posvetilo, da je to zelo zanimiva knjiga. Ko jo prebram, vidim namreč, kako zelo se je pred našimi očmi v piči četrta stoletja spremenil svet.

Vse meje so se premaknile. Nekatere dežele nimajo več kraljev, nekatere pa

Združujemo zemljo in moči

Grajen a, januarja 1949. V Grajeni smo se zbrali 21. jan. 1949 agrarni interesenti, mali in srednji posestniki zaradi občnega zbora za ustanovitev Kmetijske produktivne zadruge. Bilo nas je 75 mladih in odraslih moških ter žensk. Prišla sta tudi predsednik OLO Ptuj tov. Belšak Franc in zastopnik OZKZ Ptuj tov. Strelec Stanko.

Pet ur smo zborovali. Predsednik OLO tov. Belšak nam je predložil pomen družbenih in ekonomsko političnih sprememb v SZ in pri nas, zaradi katerih so dani pogoji za razvoj kmetijskega združništva. Obrazložil nam je prednosti združitve zemlje, orodja in delovne moči v produktivne zadruge. V primer nam je navedel zadruge Osojnik, Dravinjski vrh in Gorca Dežno in druge.

V diskusiji so se oglašali naši ljudje, ki niso prikrivali svojega navdušenja za organiziranje zadruge. Odgovore so dobili tudi kmetje, ki

jim še ne gre od srca priznanje, da se v svoji življenju bolj naslanjajo na uspehe in napore naših delavcev, malih in srednjih kmetov kakor pa na velike gruntarje. Naše delo in uspehi jih bodo prepričali, da smo pravočasno krenili na pravo pot. Nismo zato ošabni. Vemo, da pri stvarih, ki jih začenjamo mali posestniki, večji hote zaostajajo.

Izvolili smo upravni in nadzorni odbor. Takoj se bomo lotili dela, da ne bomo zaostajali za novoustanovljenimi zadrugami v Desterniku in Trnčah. Pozdravljamo priprave za Kmetijsko obdelovalne zadruge v Gerečji vasi, Šikolah, Ormožu in Središču.

Zemlja naše soseske skupnosti v obsegu okoli 55 ha bo združena z našo zemljo. Ustvarjeno je srce našega življenja, okoli katerega se bo sčasoma razvijalo močno in veliko združno gospodarsko telo, ki bo pomagalo pri vključevanju naših kmetov v socialistično gospodarstvo.

Kmalu bomo sadili... Krompir

Važnost

Dasi je krompir pozno prišel v Evropo — njegova domovina je Južna Amerika, kjer so ga začeli v večji količini saditi šele pred dobrim stoletjem —, je danes v mnogih deželah Evrope tudi pri nas ena najvažnejših rastlin. V Sloveniji ne prekaša krompirja po njegovem pomenu za naše kmetijsko gospodarstvo nobena druga poljska rastlina. Po uradnih statističnih podatkih je bilo v bivši Dravski banovini v zadnjih letih pred vojno posajenih s krompirjem povprečno 52.000 ha, torej šesti del vse njivske površine (309.500 ha). Le v krajih, ki imajo težko glinasto zemljo ali pa suho in toplo podnebje (Bela Krajina, Prekmurje) je s pšenico zasejana površina večja. Povsod drugod pa prednjači krompir, ki je zlasti v vseh višjih in hladnejših legah kakor tudi tam, kjer prevladuje peščena ali prodnata zemlja, poglavitni pridelek, ki daje kmetu vsako leto znatne denarne dohodka pa tudi poglavito hrano za ljudi in za živino. Krompir pa poleg tega zelo ugodno deluje na lastnosti zemlje, ker jo s svojimi gostimi in velikimi listi popolnoma obsekuje in ker ga med rastjo okopavamo. Zato je po krompirju zemlja rahla in sipka kakor po malokateri drugi rastlini.

Botanične lastnosti

Krompir napravi v zemlji živice, ki niso ničesar drugega kakor pod zemljo rastoča stebila. Živica na koncu odebeli v gomolj, ki je torej tudi podzemno steblo. Oblika in barva gomoljev je pri raznih sortah različna. Trebušna stran gomolja, ki z njo krompir leži na zemlji, je bolj sploščena kakor zgornja stran. Očesa, ki so na zgornjem koncu mnogo gostejša kakor na spodnjem, so stranski popki in stoje v pazduhah lističev, ki pa popolnoma izginejo. Ko krompir dozori. Globina očesa je pri raznih sortah različna. Ravno tako je različna barva kože, barva mesa in oblika gomoljev. Vse to so sorte lastnosti krompirja, ki se pa

lahko pod vplivom vnanjih pogojev in če pride krompir v drug kraj in drugačno zemljo, precej spremenijo. Celo barva kože ni popolnoma stalna.

Število stebel, ki zrastejo iz ene-ga gomolja, je v glavnem odvisno od števila krepkih očes, dasi ne zraste iz vsakega očesa po eno steblo. Iz slabotnih očes zrastejo le slabotna stebila. Ako polomimo kali, ki zrastejo v topli kleti ali v visokem kupu, oslabimo s tem očesa, da ne morejo več pograti krepkih kali. Očesa opešajo tem bolj, čim daljše kali so pogrnala in čim večkrat se polomijo kali.

Vsečina hranilnih snovi v krompirju je ta-le: škroba 10—26% (največkrat 12 do 20%), beljakovine 1 do 2%, maščobe 0.5 do 0.9%. Poleg tega je v krompirju tudi nekaj drugih ogljikovih vodikov, n. pr. pentosan (manj kakor 1%). Vseh suhih snovi je v gomoljih 15 do 34%, povprečno 20 do 23%. V krompirju je sicer malo beljakovin, a te so lahko prebavljive in jih telo večinoma izkoristi.

Gomolj kot del žive rastline diha, to je oddaja ogljikov dvokis. Pri tem se sprosti razkraj sladkor, ki ga tvorijo encimi iz škroba. Ako se dihanje zaradi znižanja toplote zmanjša, se nakopiči sladkor in krompir postane slaček. Ako se toplota nato dvigne, se sladkor zaradi dihanja ponovno razkrajja in slaček okus izgine iz krompirja popolnoma ali pa vsaj deloma. Krompir postane slaček že pri 2 do 3° C, zmrzne pa šele pri —2° C.

Poleg navedenih snovi se nahaja v krompirju v zelo majhnih množinah strupena snov solanin. Največ solanina je v zunanji kožici in v listih, zlasti pa v jagodah in kaleh. Posebno veliko solanina je v bledih kaleh, ki jih napravi krompir v topli kleti. V 1 kg krompirja je 0.05 do 0.10 g solanina, v kaleh pa 0.50 g.

Pri zadostni toploti in vlagi začne krompir na zraku kaliti. Izpod 7° C krompir ne kali. Vendar mora pre-

(Nadaljevanje na 4. strani)

M. ILJIN

O izmišljenem in resničnem svetu

Pred nedavnim sem našel med svojimi starimi knjigami obrabljeno, dolgočasno knjižico, vezano v karton.

Bila je šolska knjiga »Zemljepis vseh delov sveta«. Najmanj pet in dvajset let se nisva videla.

Odprl sem jo in začel gledati slike, znane mi iz otroških let.

Koralni otok. Jama s kapniki. Ples na štoru gigantskega drevesa — baobaba. Sežiganje vdove v mestu Benaresu. Italijanska mlekarica na oslu. Družina bogatega kmeta iz ščigrovskega okrožja v kurski guberniji.

Vsi ti kapniki in koralni otoki so bili blede in brezbarvni. Pa vendar so bile te slike kakor oaze v enolični puščavi. Kako tudi ne bi bile! Saj v knjigi ni bilo skoraj nič drugega kakor debelo natisnjena imena, dolg seznam zemeljskih očin, otokov, polotokov, živali, rastlin, narodov in držav. Vse je bilo preračunano in zapisano kakor v inventarni knjigi takega velikega skladišča: toliko

in toliko prebivalstva, toliko in toliko krav in svinj, toliko in toliko kvadratnih kilometrov.

V tem skladišču je imel vsak predmet svoj predal. En predal se je imenoval »površinsko lice«, drugi »podnebne razmere«, tretji »rastlinstvo«, četrti »oblika vladavine«.

Tu naj bi bilo vse, iz česar dejansko svet obstoji. A manjkala je neka važna reč.

Manjkal je čas.

Bil je sanjski svet, v katerem se je čas ustavil.

Vse je bilo nepremično. Celine so trdno stale na svojih mestih in niti besede ni bilo o tem, da lahko preminijo svojo obliko in se celo premikajo. Višina vsake gore je bila natančno v metrih izmerjena, toda nikjer ni bilo povedano, kako so te gore nastale. Stvari niso imele niti preteklosti niti bodočnosti. Nerazumljivo je bilo, kako je svet nastal in kaj vse bo še z njim.

niti kraljev niti parlamentov. Spremenilo se je vse: »število prebivalstva«, »zaposlitev prebivalcev« in »oblike vladavine«.

Očitno je, da svet, o katerem so nam tedaj pripovedovali, ni bil resničen. marveč izmišljen.

V resničnem svetu ne ležijo stvari nepremično v predalih, temveč se gibljejo, zadevajo druga ob drugo, rastejo, nastajajo, ginejo, se spreminjajo same in spreminjajo druga drugo.

Ze davno sem želel najti knjigo o tem resničnem, neizmišljenem svetu, knjigo, ki bi pripovedovala o tem, kako svet nastaja in kako ljudje sodelujejo pri ustvarjanju sveta.

Ko sem bil šolar, sem prebral mnogo knjig o rastlinah in živalih, o kamnih in zvezdah, a nikdar mi ni prišla v roke knjiga o svetu v celoti. In kolikor bolj sem odraščal, toliko težje mi je bilo sestavljati celoto iz posameznih stvari, ki sem jih spoznaval.

Ko sem končal šolo in postal študent, sem mislil: tu v univerzitetnih predavalnicah in knjižnicah bom našel, kar potrebujem.

Tako so mislili tudi moji tovariši, ki so z menoj vred končali šolo.

Razšli smo se po različnih fakultetah kakor po raznih deželah. Ta se je posvetil botaniki, oni fiziki, tretji je postal

matematik, četrti, zgodovinar, peti kemik.

Vsak izmed nas je spoznal v svoji »deželi« mnogo zanimivih reči. Toda spoznati svet počez, izvršiti »potovanje okoli sveta« se ni posrečilo nikomur.

Tako pa ni bilo samo z nami. Na tisoče ljudi proučuje v knjižnicah in laboratorijih vsak svojo stroko, a malo-kdo ve, kaj se godi za steno, v sosednem laboratoriju, v sosedni vadi.

Seveda mora človek poznati svojo stroko. A to še ne zadostuje, da spozna svoj laboratorij ali tovarno, ampak vsakdo mora vedeti tudi, kakšno mesto ima ta laboratorij in ta tovarna v veliki kanski delavnici dežele. Saj sodelujemo vsi pri skupnem delu — preobrazimo življenje. Težko je razumeti svet, še težavneje pa ga je spremeniti, če ga vidiš zgolj z ene strani.

Potrebne so nam knjige o vsaki posebni stroki. Samo iz takih knjig se lahko učimo. Toda sedaj so nam bolj kakor kdaj prej potrebne še druge knjige, ki bi nam pripovedovale o tem, kako se specialisti vseh vrst orožja shajajo k skupnemu delu in kako sodelujejo.

Prepričan sem, da bo nekoč napisana knjiga o preobrazbi sveta, o preobrazbi vsega našega starega planeta.